

Slitet gav lön för mödan

Ett möte som gav mersmak

ÄNTLIGEN fick vi använda rubriken Entertigen i Extra. Bläddra till sidan 24 så förstår du vad jag menar. I torsdags morse var det kö till galleria Enter i Boden. Många ville vara bland de första kunderna när glasdörarna gled isär klockan tio på morgonen. Två timmar senare hölls den officiella invigningen och hela dagen var gallerian fylld av nyfikna och köpsugna kunder.

I FÖRRA VECKAN återinvigdes stadsbiblioteket som nu fogats samman med gallerian. Peter Englund, Svenska akademis ständige sekreterare, hade bjudits in för att tala om sitt förhållande till biblioteket. Vi på Extra tog tillfället i akt och förde samman Peter Englund med hans historielärare från gymnasiet, Ivan Åkerlund. Det blev ett kärt återseende och på sidorna sex och sju kan du läsa om mötet mellan Peter och hans stora inspirationskälla. Ett unikt reportage.

På rasterna brukade han prata engelska med mig, med skotsk accent förstås.

EN LÄRARE KAN betyda mycket för en elev. Jag glömmar aldrig läraren Per och det kvartssamtal som jag och min mamma hade med honom. Jo, det kallades kvartssamtal i början av 1980-talet, i dag heter det utvecklingssamtal eller något i den stilen.

Jag och mina klasskompisar hade väl inte varit de mest skötsamma eleverna och jag befarade att jag skulle få skämmas inför min mor, men Per fokuserade istället på en berättelse jag skrivit om en blomma, som växte högt upp i bergen. Han berömde texten så till den milda grad att jag fortfarande bär med mig hans ord.

MELLANSTADIELÄRAREN Per tog också mitt intresse för Skottland (jag var av någon anledning stormförtjust i Skottland med dess gröna kulliga hedar) på djupaste allvar. På rasterna brukade han prata engelska med mig, med skotsk accent förstås.

Per gick in för sitt arbete. Ibland var han arg och tog i på skarpen om man inte skötte sig, men han var också omtänksam och såg individen i varje elev. Vi var inte bara en klass för honom.

LARS-HENRIK ANDERSSON
0920-26 28 26
lars-henrik.andersson@norrbotensmedia.se

▲ Snickaren Anders Larsson har återställt sex hektar ängsmark och bakom honom, sambon Anette och sonen Martin lämnar gårdens två hästar sitt bidrag för att hålla landskapet öppet. FOTO: JOAKIM NORDLUND

► 7-årige Martin Lundström greppar tag i två sälppinnar. Minuten senare har slaghacken på traktorn förvandlat pinnarna till flis.

► Gårdsstället får nytt liv hela tiden och familjens kattungar kommer snart att kunna jaga möss i utkanterna av de nya öppna fälten.

fakta Så här har Anders gått till väga

1. Steg ett är att med motorsåg hugga ned de träd som går att ta reda på till ved. Anders hugger så låga stubbar som bara är möjligt.
2. Vissa träd knuffar han omkull med frontlastaren. Sedan lyfter han upp stubbe och träd med gafflarna. Marken befrias från en stubbe som sedan kan klyvas och användas till ved.
3. Efter det kör han med aggregatet. Efter två svängar över slyn är den helt borta. Sommaren därefter växer gräs där.
4. Sedan gäller det att klippa gräset med samma aggregat en gång varje sommar. På så vis håller man landskapet öppet. Sälgens rötter dör och förmltnas.

Anders Larsson vägrade att acceptera att slyn sökte sig in på knutarna. Men istället för att enbart beklaga sig köpte han maskiner. Sedan påbörjades ett målmedvetet och idogt arbete med att öppna upp ängsmarken som stått obrukad i 50 år.
– Det är mycket jobb men det är värt mödan, säger den 49-årige snickaren.

Gården var nära att växa igen – då gick Anders från ord till handling

BJURÅ För den som inte sett hur gårdsstället såg ut när han övertog det 1996 är det svårt att inse vidden av hans arbete. I dag har den gamla igenvuxna åkern vid Anders Larssons hemgård i Bjurå förvandlats från skog till grön gräsmatta. Det som skiljer Anders Larsson från många andra är att han gått till handling där andra nöjer sig med att prata. Han berättar att det var hans farfar Gunnar Larsson som byggde upp gården under 1900-talets första hälft.

Marken fick förfalla

I den lilla byn fanns då en dryg handfull bönder. I dag finns en enda kvar. Anders Larsson själv är snickare men hans farfar hade sex kor och tre hästar som mest jordbruket lades ned i mitten på 50-talet. Sedan hände det som är så typiskt för Norrbottens inland; marken förblev obrukad och till sist var det öppna landskapet borta. Anders Larsson berättar att han länge gått med tanken om att återställa marken som den en gång var.

– Jag har alltid mått dåligt när jag sett hur markerna har fått förfalla och skogen och marken är mitt intresse så jag bestämde mig för att börja ta upp ängarna igen.

Ett krävande arbete

Men att ta upp åkermark som fått stå orörd i 50 år är inget som görs i en handvändning. Han började med fältet närmast huset. Sedan berättar han lite om hur han gått till väga.
– Jag började med att hugga, röja och bränna. Sedan köpte jag en vanlig bespotts med liggande knivar som tog gräs och mindre buskar, berättar han.
Men den visade sig vara för klen men markarbetet hade gett honom blodad tand och 2002 köpte han sin första slaghack.

– Det var en bakmonterad slaghack men den var det en del bekymmer med. Det blev en del reparationer. Den fungerade inte som jag ville att den skulle göra, säger han.

Vägrade ge upp

Många hade kanske gett upp i det läget men istället för att kasta in handduken bestämde han sig för att införskaffa en kranhängd slaghack. Den sitter i dag på hans jordbruksmotor och han myser när han berättar hur effektivt den malar ned tuvor och buskar. Gräs och små träbitar som ligger som en matta på marken och som sedan blir till ny näring åt jorden.

– Har man en sän här att jobba med är det ingen fara, säger han med ett visst mått stolthet i rösten.

Men när han säger "ingen fara" bör man sätta allt i proportion. Han inledde röjningsarbetet under 90-talet och i dag har 6 hektar mark förvandlats från igenvuxen skog till öppen mark.

"Nästan illamående"

Det handlar om ett idogt och målmedvetet jobb, alltså inget för den som vill se resultat över en natt. Han säger samtidigt att det varit värt allt arbete:

– Det känns bra att gå i skogen nu. Så var det inte förut. Där ett tag blev jag nästan illamående av att se hur så mycket fick stå och förfalla, säger han.

I köket står en träskulptur som en lokal byahantverkare gjort och den föreställer farfar Gunnar Larsson. Den fick han av en lokal träsnidare.

– Han ville att jag skulle ha den. Jag tyckte att den skulle stå där på hyllan i köket. Den är riktigt lik, man ser att det är farfar, säger Anders och plockar ned skulpturen.

Hans farfar var en erkänd arbetskarl som ägnade stor

del av sin vakna tid åt att bruka och sköta marken.

– Mycket av marken som jag arbetar med röjde han upp helt själv. Då handlade det inte om fina slaghackar och traktorer utan det var med handkraft, säger Anders och fortsätter:

– Pappa berättade hur de dikade här för hand. Sedan blir han allvarlig: – Gammelfolket hade nog vänt sig i graven om de sett hur mycket av markerna som de slitit så mycket med bara fått stå och förfalla.

Ett mervärde för många

Det finns i alla fall en "gaming" som hade varit stolt. – Jag tror att han hade tyckt om det jag gör.

Men nu var inte det primära målet att göra det här av respekt mot tidigare generationer. I stort sett alla levande varelser runt gården sätter värde på Anders och Anettes arbete.

– Jag har sett både älgar och rådjur stå där och beta. Sedan har det blivit mindre mygg sedan det blev mer öppet, säger han.

Den vinsten delas lika mellan hundar hästar och människor som plågas ordentligt under de värsta myggåren. I övrigt är det skralt med vinster, åtminstone om man vill räkna det i kronor och ören.

Bra bete för hästarna

Främst handlar det om ett genuint intresse att arbeta och värda sin mark. På sikt är också tanken att bli självförsörjande med hö.

Precis som det var en gång för länge sedan.

– Vi har inte kommit dit än men det växer riktigt med gräs så hästarna har hela tiden bra bete. Men det här arbetet handlar i första hand om att trivas och må bra.

Det säger Anders Larsson – bybon som gått från ord till handling.

JOAKIM NORDLUND

▲ Träsnidaren Östen Antonsson avbildade Anders Larssons farfar Gunnar. Skulpturen står idag på en hylla i Anders och Anettes kök.

